

Jan Antonín Mager

Kde se narodil Josef Kristian Christelbauer?

Při pátrání po osobnostech Prachaticka jsem se dvakrát setkal se jménem Josefa Kristiana Christelbauera, významného medailéra působícího v 19. století ve Vídni. První informaci jsem získal z Tomanovy encyklopedie československých výtvarných umělců, dle níž se narodil r. 1827 a zemřel 20. srpna 1897 v Prachaticích.¹ Kulturně politický kalendář okresu Prachatice na rok 1987 naproti tomu uvádí, že byl narozen v Prachaticích a roku 1897 zemřel ve Vídni.² Bohužel, ve vztahu k Prachaticím není ani jedna z těchto zpráv pravdivá. Josef Kristian Christelbauer se zde ani nenarodil, ani zde nebyl pokřtěn a ani zde nezemřel.³ Je však málo pravděpodobné, že by opakovaně Prachatice figurovaly u jeho jména bez jakéhokoliv opodstatnění. Souvislost lze předpokládat s jeho narozením roku 1827.

Při svém genealogickém bádání jsem se několikrát setkal se skutečností, že jméno rodiště sledované osoby nahradilo jméno blízké větší lokality. Mohlo tomu tak být i v tomto případě. Stojí za zmínku, že se příjmení Christelbauer v Prachaticích v 19. století vyskytovalo. První matriční zápis je však až z roku 1839, kdy na zdejším předměstí zemřel Anton Christelbauer, podruh z Kamýku (Wildberg) z vimperského panství.⁴ Další zápisy se týkají jeho synů Adalberta a Josefa. Kamýk patřil do záblatské farnosti, jejíž celá kolatura se v minulosti nacházela v německém jazykovém prostoru. Ačkoliv je k dispozici jen minimum indicií, pozitivní nález zápisu narození Josefa Kristiana Christelbauera r. 1827 v záblatské matrice spolu s absencí tohoto příjmení v okolních farních obvodech, mne vede k přesvědčení, že jde právě o zápis týkající se význačného medailéra.

Nejstarším mně známým předkem agnátního vývodu této osoby je děd jeho praděda Kašpar Christelbauer, jemuž a jeho manželce Sofii se roku 1710 narodila ve Sviňovicích dcera Maria.⁵ Roku 1730 nebyl již mezi živými.

Jeho syn Bartholomäus se narodil neznámo kde okolo roku 1690. Dne 19. února 1730 uzavřel v Záblatí sňatek s Marií, dcerou Michaela Landtbratla z Albrechtovic.⁶ Hospodařil na selském statku v Křišťanovicích (Christelschlag), kde se narodily děti Adalbert (1732),⁷ Johann (1734), Prokop (1736), Wenzl (1738), Mathias (1741) a Theresia (1744).⁸ Jeho synem byl též Jakob, jehož zápis narození se nepodařilo dohledat, narodil se patrně roku 1739. Christelbauerův křišťanovický statek obdržel v roce 1770 popisné číslo 9. Zde v roce 1779 zemřel Bartholomäus Christelbauer,⁹ když dva roky předtím doprovodil k hrobu svou manželku Marii.¹⁰

Byl to právě Jakob, který ještě za života rodičů převzal hospodářství. Oženil se 25. října 1761 v Záblatí s Marií, pozůstalou dcerou po cudrovickém sedláku Andreasi Reischelovi.¹¹ Manželům se narodilo celkem osm dětí. Po Katharině (1762) přišla na svět Barbara (1764), pak Bartholomäus (1766), Thomas (1768), Peter (1770), Maria (1773), Urban (1775) a Adalbert (1777).¹² Krátce po narození nejmladšího dítěte však Jakob Christelbauer ve věku 39 let zemřel. Byl pohřben 26. srpna 1777.¹³ Vdova Maria s malými dětmi se 27. ledna 1778 provdala za Martina Müllera, selského syna z Fefrů (dnes Libínské Sedlo).¹⁴

Děd probanta Josefa K. Christelbauera byl Thomas, narozený v Křišťanovicích 15. prosince 1768. Oženil se ve 24 letech s Johannou rozenou Gratzlovou, tehdy 41 rok starou vdovou po Simonu Reisingerovi, místním sedláku z čp. 14. Byli oddáni v Záblatí 22. ledna 1793.¹⁵ Z tohoto manželství se narodili synové Johann (1795) a Mathias (1798, † 1800).¹⁶ Jejich matka však 14. července 1799 podlehla plicní chorobě¹⁷ a vdovec Thomas Christelbauer se již 29. září téhož roku oženil v Záblatí s Theresií, dcerou řepešinského sedláka Johanna Kollera.¹⁸ Z jejich svazku se narodily děti Katharina

¹ Prokop Toman: Nový slovník československých výtvarných umělců, III. vyd., I. díl A-K, Praha 1947, s. 402.

² Kulturně politický kalendář okresu Prachatice na rok 1987, Okresní kulturní středisko Prachatice 1986, s. (4).

³ Státní oblastní archiv v Třeboni (dále jen SOA T), sbírka matrik (SM), Fara Prachatice 7 (N 1816-1850 pro Prachatice město a předměstí), Fara Prachatice 19 (Z 1874-1899 pro Prachatice město a předměstí) a Fara Prachatice 54 (Index NOZ 1807-1831 pro celou farnost).

⁴ SOA T, SM, Fara Prachatice 18 (Z 1821-1873 pro Prachatice město a předměstí), oddíl předměstí fol. 42. Kamýk (Wildberg) je dnes zaniklá ves, která ležela 4 km záp. od Prachatic. V r. 1910 žilo ve zdejších pěti domech 29 obyvatel.

⁵ SOA T, SM, Fara Volary 1 (NOZ 1658-1748 pro celou farnost), s. 288. Sviňovice (Schweinettschlag) patří do zbytnského farního obvodu, který však po třicetileté válce byl administrován z Volar.

⁶ SOA T, SM, Fara Záblatí 4 (NOZ 1709-1733 pro celou farnost), s. 252.

⁷ Tamtéž, s. 166.

⁸ SOA T, SM, Fara Záblatí 5 (NOZ 1734-1754 pro celou farnost), s. 8, 37, 63, 91, 124.

⁹ SOA T, SM, Fara Záblatí 14 (Z 1778-1842 pro celou farnost), s. 3.

¹⁰ SOA T, SM, Fara Záblatí 6 (NOZ 1755-1778 pro celou farnost), s. 611.

¹¹ Tamtéž, s. 388.

¹² Tamtéž, s. 44, 66, 84, 107, 109, 120, 140, 150, 164.

¹³ Tamtéž, s. 612.

¹⁴ Tamtéž, s. 436.

¹⁵ SOA T, SM, Fara Záblatí 12 (O 1778-1857 pro celou farnost), fol. 25b.

¹⁶ SOA T, SM, Fara Záblatí 7 (N 1778-1800 pro celou farnost), s. 75, 78.

¹⁷ Jako pozn. č. 9, s. 75.

¹⁸ Jako pozn. č. 15, fol. 140a.

(1800, † 1801), Mathias (1802, † 1802), opět Mathias (1803, † 1805), Dorothea (1805), Philipp (1808, † 1814)¹⁹ a Maria (1811, † 1811).²⁰ Thomas Christelbauer zemřel 1. září 1842 v Křišťanovicích čp. 14 ve stáří 74 let,²¹ vdova Theresia pak dožila u jediného ze svých přeživších dětí – dcery Dorothei v Kosmě, kde zemřela v čp. 3 dne 10. listopadu 1844.²²

Johann, prvorozený syn Thomase Christelbauera a probantův otec, se narodil v Křišťanovicích čp. 14 a byl pokřtěn v záblatském farním kostele sv. Jana Křtitele dne 28. května 1795. Tam byl také oddán 14. července 1817, v den výročí matčina úmrtí, s Marií, dcerou řepešinského sedláka Josefa Singera.²³

Po sňatku se manželé usadili v Cudrovicích (Zuderschlag), kde Johann je uváděn jako domkář v čp. 9. Zde se jim narodily děti Maria (~ 13. 9. 1817), Josef (~ 30. 3. 1819, † 11. 6. 1824), Franz (~ 30. 9. 1820), Theresia (~ 24. 2. 1823, † 20. 6. 1824), opět Theresia (~ 6. 2. 1825) a zase Josef (~ 24. 1. 1827).²⁴

A právě tento poslední uvedený nemůže být nikým jiným, než proslulým vídeňským medailérem. Z doby prožité v Cudrovicích si ovšem Josef nemohl nic pamatovat, neboť rodiče nedlouho po jeho narození přesídlili do Milešic (Oberschlag), kde byl otec domkářem v čp. 16, později v čp. 37. Zde do rodiny přibýly další děti: Veit (*16. 12. 1829), Adalbert (*12. 3. 1833), Ferdinand (*22. 5. 1835), Johanna (*25. 2. 1838), † 4. 8. 1841) a Maria Christina (*19. 12. 1839).²⁵ Johann Christelbauer zemřel v Milešicích č. 37 dne 1. října 1847, manželka Marie jej přežila o 20 let, zemřela tamtéž 20. května 1867.²⁶

K mládí Josefa Christelbauera mohu poznamenat již jen to, že školní docházku bezpochyby započal ve filiální škole v Krejčovicích (Schneiderschlag), kam byly přiškoleny vsi Cudrovice (Zuderschlag), Milešice (Oberschlag), Mlynářovice (Müllerschlag) a Plešivec (Kolmberg). V té době zde byl učitelem Adalbert Paule.²⁷

Příloha: Rodokmen Christelbauerů z Prachaticka do poloviny 19. století

http://rodopisna-revue-on-line.wz.cz/1-11_soubory/04-5_christel.pdf

¹⁹ SOA T, SM, Fara Záblatí 8 (N 1801-1810 pro celou farnost), fol. 16, 18, 19, 23, 24.

²⁰ SOA T, SM, Fara Záblatí 9 (N 1811-1857 pro celou farnost), fol. 13.

²¹ Jako pozn. č. 9, s. 96.

²² SOA T, SM, Fara Šumavské Hoštice 7 (Z 1841-1918 pro celou farnost), fol. 130.

²³ Jako pozn. č. 15, fol. 216b.

²⁴ Jako pozn. č. 20, fol. 262, 263, 264a, 19, 265a, 265a.

²⁵ Zápis křtu první Theresie byl chybně zapsán do oddílu pro Křišťanovice (Christelschlag).

²⁶ Tamtéž, fol. 118, 119 I, 119 II, 120, 121.

²⁷ SOA T, SM, Fara Záblatí 15 (Z 1843-1894 pro celou farnost), fol. 19, 172.

Úmrtí Johanna Christelbauera je chybně zaneseno v oddílu pro Křišťanovice.

²⁷ Katalog über die sämtlichen Volksschulen und des dabei angestellten Lehrpersonals in der budweiser Diöcese, Böhmisches Budweis 1835, s. 126-127. Zda s učitelem Albertem Paulem byl v příbuzenském poměru cudrovický rodák P. Johann Mathias Paule, který coby emeritní vitorazský děkan nechal z vlastních prostředků vybudovat roku 1850 v Cudrovicích kostel, se mi nepodařilo prokázat. Kostel Korunování Panny Marie se roku 1894 stal farním. Po 2. světové válce a nuceném vysídlení německého obyvatelstva začala kdysi kvetoucí ves pustnout a v časech „budování krásných zítřků“ byla včetně kostela srovnána se zemí. Roku 1993 byl částečně obnoven zdejším hřbitov.